יכוין בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד וַ דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

כג וָאֶתְחַנַּן אֶל־יְדוָֹד בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר: כד וְצִלִּיתִי קֶדֶם יְיָ בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמֵימָר: אֲדֹנָי יֱדוָֹה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה

(23) And I implored grace of God at that time, saying, **(24)** O Lord God, You have begun to show Your servant Your greatness and Your strong hand; for what God is there in heaven and on earth, that can do as Your deeds, and Your

RASHI **רש"י**

(23) ואתחנן — *The verb* חנן *signifies a gratuitous gift. Even though the righteous may base a request on the merit of their good deeds, yet they ask only a gratuitous gift of the Omnipresent. Because God had said to Moshe (Exodus 33:19), "I will show grace (וחנתי) to the one to whom I will grace," he (Moshe), when referring to his entreaty of God, uses the expression "I implored grace (ואתחנן)." Another explanation: This is one of ten terms which denote prayer (*Sifrei*).* **[I implored grace of God] at that time —** *After I had conquered the land of Sihon and Og, I thought that perhaps the vow [which God made, that I should not enter the land] was released, [since the land which I did enter, was part of the land of Canaan].* **Saying —** *This is one of three occasions where Moshe said before the Omnipresent: I will not leave until You let me know whether or not You will grant my request. (*Sifrei*)* **(24) O Lord God —** *O You Who are merciful (*ה'*); in judgment (*אלהים*).* **You have begun to show Your servant —** *An opening for standing and offering prayer [now], even though the decree had been fixed he [Moshe] said to Him: I learned [from You]: You said to me (Exodus 32:10) "And now leave Me alone." Was I then holding You? However, You said this to open the door [as it were] and to show that it depended upon me [i.e., my choice whether] to pray for them [or to leave You alone]. So do I think to act now (*Sifrei*).* **[To show ...] Your greatness —** *This is the attribute of Your goodness. Similarly, it states (Numbers 14:17-18), "And now I beg of You, let the strength of my Lord be great, [as you have spoken, saying: 'The Lord is long-suffering and of much mercy']."* **Your ... hand —** *This is Your right hand which is extended to [accept the repentance of] all who come into the world.* **Strong [hand] —** *[The*

(כג) **וָאֶתְחַנַּן** אֵין "חִנּוּן" בְּכָל מָקוֹם אֶלָּא לְשׁוֹן מַתָּנַת חִנָּם אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לַצַּדִּיקִים לִתְלוֹת בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, אֵין מְבַקְּשִׁים מֵאֵת הַמָּקוֹם אֶלָּא מַתָּנַת חִנָּם. לְפִי שֶׁאָמַר לוֹ: "וְחַנֹּתִי אֶת־אֲשֶׁר אָחֹן, "אָמַר לוֹ בִּלְשׁוֹן "וָאֶתְחַנַּן". דָּבָר אַחֵר זֶה אֶחָד מֵעֲשָׂרָה לְשׁוֹנוֹת שֶׁנִּקְרֵאת "תְּפִלָּה" כְּדְאִיתָא בְּסִפְרֵי: **בָּעֵת הַהִוא.** לְאַחַר שֶׁכָּבַשְׁתִּי אֶרֶץ סִיחוֹן וְעוֹג דִּמִּיתִי שֶׁמָּא הֻתַּר הַנֵּדֶר: **לֵאמֹר.** זֶה אֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי הַמָּקוֹם אֵינִי מַנִּיחֲךָ עַד שֶׁתּוֹדִיעֵנִי אִם תַּעֲשֶׂה שְׁאֵלָתִי אִם לָאו: (כד) **ה' אֱלֹהִים.** רַחוּם בַּדִּין: **אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ.** פֶּתַח לִהְיוֹת עוֹמֵד וּמִתְפַּלֵּל, אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְזְרָה גְּזֵרָה אָמַר לוֹ: מִמְּךָ לָמַדְתִּי שֶׁאָמַרְתָּ לִי: "וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי" "וְכִי תּוֹפֵס הָיִיתִי בְּךָ?" אֶלָּא לִפְתֹּחַ פֶּתַח שֶׁבִּי הָיָה תְּלוּי לְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ כֵן הָיִיתִי סָבוּר לַעֲשׂוֹת עַכְשָׁיו: **אֶת גָּדְלְךָ.** זוֹ מִדַּת טוּבְךָ, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְעַתָּה יִגְדַּל־נָא כֹּחַ אֲדֹנָי: **וְאֶת יָדְךָ.** זוֹ יְמִינְךָ, שֶׁהִיא פְּשׁוּטָה לְכָל בָּאֵי עוֹלָם: **הַחֲזָקָה.**

כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרֹתֶךָ: יְיָ אֱלֹהִים אַתָּ שָׂרִיתָ לְאַחֲזָאָה יָת עַבְדָּךְ יָת רְבוּתָךְ וְיָת יְדָךְ תַּקֻּפְתָּא דִּי אַתְּ הוּא אֱלָהָא דְּשָׁכְנָתָךְ בִּשְׁמַיָּא מִלְעֵלָּא וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא וְלֵית דְּיַעְבֵּד כְּעוֹבָדָיךְ וּכְגִבְרָתָךְ: כה אֶעְבְּרָה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן: אֵיעֲבַר כְּעַן וְאֶחֱזֵי יָת אַרְעָא טַבְתָּא דִּי בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא טוּרָא טָבָא הָדֵין וּבֵית מַקְדָּשָׁא: כו וַיִּתְעַבֵּר יְדוָֹד בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלָי וַיֹּאמֶר יְדוָֹד אֵלַי רַב־לָךְ אַל־תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה: וַהֲוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ עֲלַי בְּדִילְכוֹן וְלָא קַבִּיל מִנִּי וַאֲמַר יְיָ לִי סַגִּי לָךְ לָא

might? (25) Let me cross over, I beseech You, and see the good land that is across the Jordan, that good mountain, and the Levanon. (26) But the Lord was filled with wrath against me on your account, and did not listen to me; and the Lord said to me, It is enough, do not continue to speak to Me regarding this

RASHI רש"י

*hand is called strong] because by Your mercy, You forcibly subdue the attribute of strict judgment. (*Sifrei *on Numbers 27:12)* **For what God is there [... that can do as Your deeds] —** *You are unlike a king of flesh and blood who has advisors and prosecutors; regents who restrain him when he wishes to act with kindness and to forego his regulations; You, however, have no one to prevent you from forgiving me and annulling Your decree. The plain meaning of the verse is: "You have begun to show Your servant the battle of Sihon and Og, as it is written (2:31), 'Behold, I have begun to deliver [Sihon and his land] before you.' Show me also the war of the thirty-one kings of Canaan."* (25) **Let me cross over, I beseech You —** *The term* נא *is a term of request.* **That good mountain —** *I.e., Jerusalem.* **And the Levanon —** *This is the Temple. (*Sifrei*)* (26) **ויתעבר ה' —** *This means He was filled with wrath. (*Sifrei*)* **On your account —** *Because of you — you caused it for me. Similarly, it states (Psalms 106:32), "And they angered Him at the waters of Meriva, and He did ill to Moshe because of them."* **It is enough —** *[I.e., pray no more,] so that people should not say, "How hard is the Master, and how obstinate and pressing is the disciple!" (Sotah 13b) Another explanation of* רב לך *[lit., you have much] — more than this is reserved for you: Much is the goodness that is kept*

שֶׁאַתָּה כּוֹבֵשׁ בְּרַחֲמִים אֶת מִדַּת הַדִּין בְּחָזְקָה: **אֲשֶׁר מִי אֵל וגו'.** אֵינְךָ דּוֹמֶה לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם, שֶׁיֵּשׁ לוֹ יוֹעֲצִין וְסָנְקָתֶדְרִין הַמְמַחִין בְּיָדוֹ כְּשֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וְלַעֲבֹר עַל מִדּוֹתָיו, אַתָּה – אֵין מִי שֶׁיְּמַחֶה בְּיָדֶךָ אִם תִּמְחֹל לִי וּתְבַטֵּל גְּזֵרָתְךָ. וּלְפִי פְּשׁוּטוֹ: אַתָּה הַחְלוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ מִלְחֶמֶת סִיחוֹן וְעוֹג, כְּדִכְתִיב: רְאֵה הַחִלֹּתִי תֵּת לְפָנֶיךָ, הַרְאֵנִי מִלְחֶמֶת שְׁלֹשִׁים וְאֶחָד מְלָכִים: (כה) **אֶעְבְּרָה נָּא.** אֵין "נָא" אֶלָּא לְשׁוֹן בַּקָּשָׁה: **הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה.** זוֹ יְרוּשָׁלַיִם: **וְהַלְּבָנוֹן.** זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: (כו) **וַיִּתְעַבֵּר ה'.** נִתְמַלֵּא חֵמָה: **לְמַעַנְכֶם.** בִּשְׁבִילְכֶם אַתֶּם גְּרַמְתֶּם לִי. וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וַיַּקְצִיפוּ עַל מֵי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם": **רַב לָךְ.** שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ: הָרַב כַּמָּה קָשֶׁה וְהַתַּלְמִיד כַּמָּה סַרְבָּן וּמַפְצִיר. דָּבָר אַחֵר: רַב־לָךְ הַרְבֵּה מִזֶּה שָׁמוּר

תוֹסֵף לְמַלְלָא קֳדָמַי עוֹד בְּפִתְגָמָא הָדֵין: כז עֲלֵה ו רֵאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא עֵינֶיךָ
יָמָּה וְצָפְנָה וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר
אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: סַק לְרֵישׁ רָמְתָא וּזְקוֹף עֵינָיךְ לְמַעֲרָבָא וּלְצִפּוּנָא וְלִדְרוֹמָא וּלְמַדִּינְחָא
וְחֲזֵי בְּעֵינָיךְ אֲרֵי לָא תְּעִבַר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין: כח וְצַו אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ
כִּי־הוּא יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר תִּרְאֶה: וּפַקֵּד יָת יְהוֹשֻׁעַ וְתַקְּפֵהִי וְאַלְּמְהִי אֲרֵי הוּא יֵעְבַר קֳדָם עַמָּא הָדֵין וְהוּא
יַחְסֵן יָתְהוֹן יָת אַרְעָא דִּי תֶחֱזֵי:

matter. (27) Go up into the top of the summit, and lift up your eyes westward and northward, and southward, and eastward, and see with your eyes; for you shall not cross over this Jordan. (28) But command Yehoshua and strengthen him and make him firm; for he will cross over before this people, and he will make them inherit the land which you will see.

RASHI רש"י

*for you. (*Sifrei*)* (27) **[Lift up your eyes ...] and see with your eyes —** *You requested of Me (verse 25), "Let me ... see the good land;" I am showing you the whole of it as it says (Deuteronomy 34:1), "And the Lord showed him all the Land."* (28) **But command Yehoshua —** *Regarding the bother, the burdens and the confrontations [inherent in leadership].* **And strengthen him and make him firm —** *By your words, so that his heart may not become faint, saying therefore, "Just as my teacher was punished on their account, so, too, will I be punished because of them." I assure him [says God] "that he shall cross over [before this people] and he will make them inherit [the land]." (cf.* Sifrei*)* **For he will cross: —** *If he will cross before them, they will inherit the land, and if not, they will not inherit it. So, indeed, we find that when Yehoshua sent some of the people against Ai and he remained behind, "the men of Ai smote of them." (Joshua 7:5) And when he fell on his face, God said to him,* קום לך*: written* קם *[without a* ו*, so that it may be read* קם*], i.e., "It is you who remains in your place and sends My children out to war [i.e., you brought about this defeat]. Why do you fall on your face? Did I not thus tell your master, Moshe; if he [Yehoshua] will cross, they will cross, but if not, they will not cross?" (*Sifrei*)*

לְךָ, רַב טוּב הַצָּפוּן לְךָ: (כז) **וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ.** בְּקַשְׁתְּ מִמֶּנִּי: "וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" – אֲנִי מַרְאֶה לְךָ אֶת כֻּלָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּרְאֵהוּ ה' אֶת־כָּל הָאָרֶץ": (כח) **וְצַו אֶת יְהוֹשֻׁעַ.** עַל הַטְּרָחוֹת וְעַל הַמַּשָּׂאוֹת וְעַל הַמְּרִיבוֹת: **וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ.** בְּדִבְרֶיךָ שֶׁלֹּא יֵרָךְ לִבּוֹ לוֹמַר: כְּשֵׁם שֶׁנֶּעֱנַשׁ רַבִּי עֲלֵיהֶם, כָּךְ סוֹפִי לֵעָנֵשׁ עֲלֵיהֶם. מַבְטִיחוֹ אֲנִי כִּי הוּא יַעֲבֹר וְהוּא יַנְחִיל: **כִּי הוּא יַעֲבֹר.** אִם יַעֲבֹר לִפְנֵיהֶם יִנָּחֲלוּ וְאִם לָאו לֹא יִנָּחֲלוּ. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא כְּשֶׁשָּׁלַח מִן הָעָם אֶל הָעַי וְהוּא יָשֵׁב. "וַיַּכּוּ מֵהֶם אֲנָשֵׁי הָעַי וְגוֹ' וְכֵיוָן שֶׁנָּפַל עַל פָּנָיו, אָמַר לוֹ: "קֵם לְךָ". קֵם לְךָ כְּתִיב, אַתָּה הוּא הָעוֹמֵד בִּמְקוֹמְךָ וּמְשַׁלֵּחַ אֶת בָּנַי לַמִּלְחָמָה "לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל פָּנֶיךָ"? לֹא כָךְ אָמַרְתִּי לְמֹשֶׁה רַבְּךָ: אִם הוּא עוֹבֵר – עוֹבְרִין וְאִם לָאו – אֵין עוֹבְרִין:

PROPHETS Isaiah 40 נביאים ישעיהו פרק מ

מ א **נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם:** נְבִיאָיו אִתַּנְבִּיאוּ תַּנְחוּמִין עַל עַמִּי אֲמַר אֱלָהָכוֹן:
ב **דַּבְּרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלַ͏ִם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מָלְאָה צְבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָהּ כִּי**
לָקְחָה מִיַּד יְדוָֹה כִּפְלַיִם בְּכָל־חַטֹּאתֶיהָ: מַלִּילוּ עַל לִבָּא דִּירוּשְׁלֵם וְאִתְנַבּוּ עֲלָהּ אֲרֵי
עַתִּידָא דְּתִתְמְלֵי מֵעַם גַּלְוָתָהָא אֲרֵי אִשְׁתְּבִיקוּ לָהּ חוֹבָהָא אֲרֵי קַבִּילַת כּוֹם תַּנְחוּמִין מִן קֳדָם
יְיָ כְּאִלּוּ לָקַת עַל חַד תְּרֵין בְּכָל חַטָּאתָהָא: ג **קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְדוָֹה יַשְּׁרוּ**
בָּעֲרָבָה מְסִלָּה לֵאלֹהֵינוּ: קַל דְּמַכְלֵי בְּמַדְבְּרָא פַּנּוּ אוֹרַח מִן קֳדָם עַמָּא דַיְיָ כְּבִישׁוּ בְּמֵישְׁרָא
כְּבִישִׁין קֳדָם כִּנְשְׁתָּא דֵּאלָהָנָא: ד **כָּל־גֶּיא יִנָּשֵׂא וְכָל־הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה הֶעָקֹב**
לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה: כָּל חֵילַיָּא יֵרָאמוּן וְכָל טוּר וְרָמָא יִמַּאכוּן וִיהֵי כִּפְלָא לְמֵישְׁרָא
וּבֵית גְּדוּדִין לְבִקְעָה: ה **וְנִגְלָה כְּבוֹד יְדוָֹה וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי יְדוָֹה דִּבֵּר:**
וְיִתְגְּלֵי יְקָרָא דַיְיָ וְיֶחֱזוּן כָּל בְּנֵי בִשְׂרָא כַּחֲדָא אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַיְיָ גְּזַר כֵּן: ו **קוֹל אֹמֵר קְרָא**
וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל־הַבָּשָׂר חָצִיר וְכָל־חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה: קַל דַּאֲמַר אִתְנַבֵּי
וּמְתֵיב וַאֲמַר מָה אִתְנַבֵּי כָּל רַשִׁיעַיָּא כְּעִשְׂבָּא וְכָל תּוּקְפְּהוֹן כְּמוֹצָא דְּחַקְלָא:

40 (1) Console, console my people," says your God. (2) Speak to the heart of Jerusalem and call to her, for she has become full [from] her host, for her iniquity has been appeased, for she has taken from the hand of the Lord double for all her sins. (3) A voice calls, in the desert, Clear the way of the Lord, straighten out in the wilderness, a highway for our God. (4) Every valley shall be raised, and every mountain and hill shall be lowered, and the crooked terrain shall become a plain and the close mountains level terrain. (5) And the glory of the Lord shall be revealed, and all flesh together shall see that the mouth of the Lord spoke. (6) A voice says, "Call!" and it says, "What shall I call?" All flesh is grass, and all its kindness is like the blossom of the field.

RASHI רש"י

(1) **Console —** *You, My prophets, console My people.* (2) **For she has become full [from] her host —** *She will become full from the host from the exile — Targum Yonatan.* (3) **A voice —** *The Divine spirit calls in the desert.* **A voice — Clear the way of the Lord —** *For her exiles to return to the midst of Jerusalem.* (4) **The crooked terrain shall become —** *The crooked way.* **And the close mountains —** *The mountains close to each other.* **לבקעה —** *A smooth and even terrain.* (6) **A voice —** *From the Holy One, blessed be He, says to me, "Call!"* **All flesh —** *All the princes of evil shall [wither away] like grass.* **And all its kindness —** *Is only like the blossom of the field.*

(א) **נַחֲמוּ.** אַתֶּם נְבִיאִים נַחֲמוּ אֶת עַמִּי: (ב) **כִּי מָלְאָה צְבָאָהּ** יִתְמַלֵּא צָבָא מִן הַגּוֹלָה: (ג) **קוֹל** רוּחַ הַקֹּדֶשׁ קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר: **פַּנּוּ דֶּרֶךְ.** לְשׁוּב גָּלוּתֶיהָ לְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם: (ד) **וְהָיָה הֶעָקֹב.** הַדֶּרֶךְ הֶעָקֹם: **וְהָרְכָסִים.** הֶהָרִים הַסְּמוּכִים זֶה לָזֶה: **לִבְקָעָה** לְמִישׁוֹר: (ו) **קוֹל.** מֵאֵת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר אֵלַי קְרָא: **כָּל-הַבָּשָׂר.** כָּל שָׂרֵי הָרְשָׁעִים יִהְיוּ כֶּחָצִיר: **וְכָל חַסְדּוֹ** רַק כְּצִיץ הַשָּׂדֶה:

ו כִּי אֵין בַּמָּוֶת זִכְרֶךָ בִּשְׁאוֹל מִי יוֹדֶה־לָּךְ: מִטּוּל דְּלִית בְּמוֹתָא דְּכַרְנָךְ בִּשְׁאוֹל מַן
יוֹדֵי לָךְ: ז יָגַעְתִּי ו בְּאַנְחָתִי אַשְׂחֶה בְכָל־לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה:
אֶשְׁתַּלְהֵית בְּתִנְחָתִי אֶמַּלֵּל בְּצַעֲרִי כָּל לֵילְיָא עַד שׁוּוִי בְּדִמְעָתִי דַּרְגָשִׂי אַטְמֵשׂ: ח עָשְׁשָׁה
מִכַּעַס עֵינִי עָתְקָה בְכָל־צוֹרְרָי: חַשְׁכַת מִן רוּגְזִי עַיְנַי אִתְבְּלִיאַת בְּכָל מְעִיקָי: ט סוּרוּ
מִמֶּנִּי כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן כִּי־שָׁמַע יְהוָה קוֹל בִּכְיִי: זוּרוּ מִנִּי כָּל עָבְדֵי שִׁקַּר אֲרוּם שְׁמִיעַ
קֳדָם יְיָ קַל בְּכוּתִי: י שָׁמַע יְדוָה תְּחִנָּתִי יְדוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח: וּשְׁמִיעַ קֳדָם יְיָ בָּעוּתִי יְיָ
צְלוֹתִי יְקַבֵּל: יא יֵבֹשׁוּ ו וְיִבָּהֲלוּ מְאֹד כָּל־אֹיְבָי יָשֻׁבוּ יֵבֹשׁוּ רָגַע: יְבְהַתוּן וְיִתְבַּהֲלוּן
לַחֲדָא כֻּלְּהוֹן בַּעֲלֵי דְּבָבִי יְתוּבוּן יְבְהַתוּן כְּשָׁעָא:

(6) For in death there is no remembrance of You; in the grave, who will give You thanks? **(7)** I am weary with my groaning, every night I drench my bed, I melt away my couch with my tears. **(8)** My eyes are dimmed by vexation, worn out because of all my adversaries. **(9)** Depart from me, all you evildoers, for the Lord has heard the voice of my weeping. **(10)** The Lord has heard my supplication, the Lord receives my prayer. **(11)** All my enemies shall be ashamed and stricken with terror, they shall turn back, they shall be ashamed suddenly.

RASHI רש"י

(7) **I drench** — *Denotes bathing and melting, I melt my bed with tears.* **I melt away** — *I will moisten and wet, as [with] water.* (8) **Are dimmed** — *My vision becomes dim.* **Worn out** — *Grew old.* **Because of all my adversaries** — *Because of the troubles they inflict on me.* (11) **They shall be ashamed suddenly** — *In a short amount of time.*

(ז) אַשְׂחֶה. לְשׁוֹן סְחִי וּמְאוּס מְמָאֵס אֲנִי מִטָּתִי בִּדְמָעוֹת. **אַמְסֶה.** אֲלַחְלַח וְאַרְטִיב כְּמוֹ מַיִם: **(ח) עָשְׁשָׁה.** מְאוֹרָהּ כָּהָה: **עָתְקָה.** נִתְיַשְּׁנָה: **בְּכָל צוֹרְרָי.** בִּשְׁבִיל צָרוֹת שֶׁמְּצֵרִין לִי: **(יא) יֵבֹשׁוּ רָגַע.** בְּמֵעַט זְמַן:

Mishnah *Terumot, chapter 2* משנה תרומות פרק ב

א אֵין תּוֹרְמִין מִטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְאִם תָּרְמוּ, תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה. בֶּאֱמֶת אָמְרוּ, הָעִגּוּל שֶׁל דְּבֵלָה שֶׁנִּטְמָא

(1) *Terumah* is not taken from pure [produce] for the impure [as a precaution, fearing that the impure will defile the pure if they touch one another, a person will not take *terumah* from nearby produce, which is obligatory (see Mishnah Hallah 1:9)]; if however, *terumah* was taken, it is valid *terumah*. In truth they said: Regarding a round pressed fig cake, part of which became impure, *terumah* may be taken from

א אין תורמין מטהור על הטמא. גזירה שמא יתרום שלא מן המוקף, משום דמסתפי שמא יגע הטמא בטהור ויטמאנה ואנן בעינן שהתורם יתרום מן המוקף: **באמת אמרו.** כל היכא דתנינן באמת אמרו כאילו היא הלכה למשה מסיני, אבל לאו דוקא הלכה למשה מסיני, אבל לאו דוקא הלכה למשה מסיני שהרי בפרק קמא דשבת שנינו באמת

מִקְצָתוֹ, תּוֹרֵם מִן הַטָּהוֹר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עַל הַטָּמֵא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. וְכֵן אֲגֻדָּה שֶׁל יָרָק, וְכֵן עֲרֵמָה. הָיוּ שְׁנֵי עִגּוּלִים, שְׁתֵּי אֲגֻדּוֹת, שְׁתֵּי עֲרֵמוֹת, אַחַת טְמֵאָה וְאַחַת טְהוֹרָה, לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, תּוֹרְמִין מִן הַטָּהוֹר עַל הַטָּמֵא: **ב** אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטָּמֵא עַל הַטָּהוֹר. וְאִם תָּרַם, שׁוֹגֵג, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וּמֵזִיד, לֹא עָשָׂה כְלוּם. וְכֵן בֶּן לֵוִי שֶׁהָיָה לוֹ מַעֲשֵׂר טֶבֶל, הָיָה מַפְרִישׁ עָלָיו וְהוֹלֵךְ, שׁוֹגֵג, מַה שֶּׁעָשָׂה, עָשׂוּי. מֵזִיד, לֹא עָשָׂה כְלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה יוֹדֵעַ בּוֹ בַּתְּחִלָּה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹגֵג, לֹא עָשָׂה כְלוּם: **ג** הַמַּטְבִּיל כֵּלִים בְּשַׁבָּת, שׁוֹגֵג, יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. מֵזִיד, לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. הַמְעַשֵּׂר וְהַמְבַשֵּׁל בַּשַּׁבָּת, שׁוֹגֵג, יֹאכַל. מֵזִיד, לֹא יֹאכַל. הַנּוֹטֵעַ בַּשַּׁבָּת, שׁוֹגֵג, יְקַיֵּם. מֵזִיד, יְעַקֵּר.

its pure part for its impure part. And similarly for a bunch of vegetables [which are not as tightly compressed as a fig cake], and similarly for a stack of grain [which is not even tied together]. If there were two round cakes, two bunches, or two stacks, one pure and the other impure, *terumah* may not be taken from one for the other. Rabbi Eliezer says, They may take *terumah* from the pure for the impure. (2) *Terumah* is not taken from the impure for the pure [since impure *terumah* must be burned, the priest loses his due]; but if a person took *terumah* unintentionally, his *terumah* is valid *terumah* [provided that at the outset it was pure]; intentionally — he has done nothing. And similarly, regarding the Levite who had [impure] tithes [*ma'aser rishon*] from which *terumat ha-ma'aser* had not been taken, and he kept taking [*terumat ha-ma'aser*] from it [for other produce as well]: If unintentionally, what he did is valid; intentionally, he has done nothing. Rabbi Yehudah says, If he had known about it [that it was impure] from the beginning, even if he did this unintentionally, he has done nothing. (3) If a person immerses vessels on the Sabbath: [If he did this] unintentionally, he may use them [after Sabbath]; intentionally, he may not use them [because it may be confused with the prohibition of repairing on the Sabbath]. If a person takes tithes [on the Sabbath] or if he cooks on the Sabbath: [If he did this] unintentionally, he may eat it [after Sabbath]; intentionally, he may not eat it [others however, are permitted to eat it after Sabbath]. If a person plants on the Sabbath: [If he did this] unintentionally, he may keep it; intentionally, he

רבנו עובדיה מברטנורא

אמרו החזן רואה היכן התינוקות קורין ומדרבנן היא: **העגול של דבלה.** אף על פי שהדבלות מדובקות זו בזו בתוך העגול אינן חשובות חבור לענין טומאה ואם נגעה טומאה באחת מן הדבלות לא נטמאת האחרת: **וכן אגודה של ירק וכן ערימה.** צריכי, דאי אשמעינן עיגול, הוה אמינא עגול שכולו גוף אחד, תורם. אגודה שאינה גוף אחד, אינו תורם. ואי אשמעינן אגודה, הוה אמינא אגודה שהכל תפוסה אחת, תורם. ערימה שאינה תפוסה אחת, אינו תורם, צריכי: **רבי אליעזר אומר תורמים.** לכתחילה: **מן הטהור על הטמא.** דלא גזר רבי אליעזר שמא יבא לתרום שלא מן המוקף. ואין הלכה כר' אליעזר: **ב אין תורמין מן הטמא על הטהור.** משום פסידא דכהן: **ואם תרם שוגג תרומתו תרומה.** ודוקא שהיתה לה שעת הכושר והגיעה לעונת מעשרות קודם שנטמאת דמדאורייתא תרומה מעליותא היא, אבל אם נטמאת קודם שהגיעה לעונת מעשרות לא הויא תרומה מדאורייתא ואם תרם אפילו שוגג אין תרומתו תרומה: **מעשר טבל.** מעשרת ראשון שלא ניטלה ממנו תרומת מעשר: **היה מפריש עליו והולך.** היה מפריש מזה על שאר מעשרותיו: **אם היה יודע בו בתחילה.** שהוא טבל או שהוא טמא: **אף על פי.** שבשעה שתרם היה שוגג ששכח שהוא טבל או שהוא טמא, הוי שוגג קרוב למזיד. ולא עשה ולא כלום, ואין הלכה כרבי יהודה: **ג המטביל כלים בשבת.** שאסור להטביל כלים טמאים להעלותם מידי טומאתן בשבת מפני שנראה כמתקן כלי: **המעשר.** שאסור להפריש תרומות ומעשרות בשבת מפני שהוא מתקן: **והמבשל בשבת בשוגג יאכל.** אותו תבשיל למוצאי שבת אבל לא בשבת עצמו: **ובמזיד, לא יאכל.** הוא, אבל אחרים אוכלים למוצאי שבת, דכתיב (שמות לא)

וּבַשְּׁבִיעִית, בֵּין שׁוֹגֵג, בֵּין מֵזִיד, יַעֲקוֹר: **ד** אֵין תּוֹרְמִין מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וְאִם תָּרַם, אֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. כָּל מִין חִטִּים, אֶחָד. כָּל מִין תְּאֵנִים וּגְרוֹגְרוֹת וּדְבֵלָה, אֶחָד. וְתוֹרֵם מִזֶּה עַל זֶה. כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ כֹּהֵן, תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה. וְכָל מָקוֹם שֶׁאֵין כֹּהֵן, תּוֹרֵם מִן הַמְתֻקָּיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְעוֹלָם הוּא תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה: **ה** תּוֹרְמִין בְּצַל קָטָן שָׁלֵם, וְלֹא חֲצִי בְצָל גָּדוֹל. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא כִי, אֶלָּא חֲצִי בְצָל גָּדוֹל. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, תּוֹרְמִין בְּצָלִים מִבְּנֵי הַמְּדִינָה עַל הַכּוּפְּרִים, אֲבָל לֹא מִן הַכּוּפְּרִים עַל בְּנֵי הַמְּדִינָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַאֲכַל פּוֹלִיטִיקִין: **ו** וְתוֹרְמִין זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל זֵיתֵי כֶבֶשׁ, וְלֹא זֵיתֵי כֶבֶשׁ עַל זֵיתֵי שֶׁמֶן. וְיַיִן שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל עַל הַמְבֻשָּׁל, וְלֹא מִן הַמְבֻשָּׁל עַל שֶׁאֵינוֹ מְבֻשָּׁל. זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁהוּא כִלְאַיִם בַּחֲבֵרוֹ, לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה, אֲפִלּוּ מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע. וְכָל שֶׁאֵינוֹ כִלְאַיִם בַּחֲבֵרוֹ, תּוֹרֵם מִן הַיָּפֶה עַל הָרַע, אֲבָל לֹא מִן הָרַע עַל

must uproot it. [If he planted it] in the Sabbatical year, either unintentionally or intentionally, he must uproot it. **(4)** *Terumah* may not be taken from one species for something not of its species; and if he took *terumah*, his *terumah* is not valid. All species of wheat are as if they were one [species]. All types of figs and dried figs, and fig cakes are as one, and a person may take *terumah* from one for another. Wherever there is a priest, he gives of the better [species], wherever there is no priest he sets aside to give of the longer lasting [species]. Rabbi Yehudah says, He must always take *terumah* from the finest. **(5)** A whole small onion is taken as *terumah*, and not half of a large onion. Rabbi Yehudah says, Not so, rather [he takes] half of a large onion [if it is of finer quality]. Rabbi Yehudah would also say, *Terumah* is preferably taken from onions [grown] in the towns, rather than from those of the villages, but not from the villages in preference to those of the towns, because it [the former] is the food of city dwellers [and therefore is better]. **(6)** *Terumah* is taken from oil olives for pickling olives, but not from pickling olives for oil olives. [*Terumah* is taken from] uncooked wine for cooked, but not from cooked [wine] for uncooked. This is the general rule: Whatever is of a different species than the other — *terumah* may not be taken from one for the other, not even from the superior for the inferior; and whatever is not of a different species than the other, a person may take *terumah* from the superior for the inferior, but not from the inferior for the superior. And if he took

רבנו עובדיה מברטנורא

ושמרתם את השבת כי קדש היא, היא קודש ואין מעשיה קודש: **ובשביעית בין שוגג בין מזיד יעקור.** שנחשדו ישראל על השביעית ולא נחשדו על השבת: **ד כל מין חטים אחד.** ואף על גב דאיכא שחמתית ולבנה: **וכל מין תאנים אחד.** ואף על גב דאיכא שחורות ולבנות. תאנים בעודן לחים קרויין תאנים, וכשיבשו קרויין גרוגרות, וכשנדרסין בעגול קרויין דבלה: **תורם מן היפה.** מן התאנים על הגרוגרות דתאנים יפין מן הגרוגרות: **תורם מן המתקיים.** מן הגרוגרות על התאנים, דגרוגרות מתקיימי טפי: **לעולם הוא תורם מן היפה.** דכתיב (במדבר יח) בהרימכם את חלבו, לעולם בעינן חלבו, ואי פסיד יפסד. ואין הלכה כרבי יהודה: **ה תורמים בצל קטן שלם.** לפי שהוא מתקיים: **ולא חצי בצל גדול.** אף על פי שהוא יפה ממנו: **רבי יהודה אומר לא כי.** ר' יהודה לטעמיה דאמר לעולם הוא תורם מן היפה: **מבני המדינה.** טובים לאכילה מן הכופרים הבצלים של בני הכפרים, אבל של בני הכפרים מתקיימים יותר: **מפני שהוא מאכל פוליטיקין.** בצלים של בני המדינה הוא מאכל לאנשים חשובים והם יפים יותר מאותן של בני הכפרים. פוליטיקין, בני פלטרין של מלכים: **ו תורמין זיתי שמן.** העומדים להוציא שמנן: **על זיתי כבש.** זיתים שאין עושים שמן וכובשין אותן ביין או בחומץ לקיים אותן לאכילה. וזיתי שמן יפין מזיתי כבש, הלכך מפרישים מזיתי שמן על זיתי כבש דהוה ליה מן היפה על הרע: **ויין שאינו מבושל.** יפה לשתיה מן המבושל: **כל שהוא כלאים בחבריו לא יתרום מזה לזה.** דאמר קרא (שם) כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן, אמרה תורה תן חלב לזה וחלב

הַיָּפֶה. וְאִם תָּרַם מִן הָרַע עַל הַיָּפֶה, תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה, חוּץ מִן הַזּוּנִין עַל הַחִטִּים, שֶׁאֵינָן אֹכֶל. הַקִּשּׁוּת וְהַמְּלָפְפוֹן, מִין אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי מִינִין:

terumah from the inferior for the superior, his *terumah* is valid, except [if one took] from the *zunin* [a weed growing among wheat,] for other wheat, for they [the former] are not food; and the cucumber and the squash [others translate מלפפון as melon] are one species. Rabbi Yehudah says, [They are] two species.

רבנו עובדיה מברטנורא

לזה: **חוץ מן הזונין.** בערבי זוא"ן ובלע"ז ויצ"א ואינו אוכל אדם ומקיימים אותם ליונים: **הקישות.** בערבי פאקו"ס: **והמלפפון.** בערבי כייא"ר: **מין אחד.** ותורמין מזה על זה: **שני מינים.** ואין תורמין מזה על זה. ואין הלכה כרבי יהודה:

Gemara *Berakhot 51a*

גמרא ברכות דף נא.

תָּנָא הֶדָחָה מִבִּפְנִים וּשְׁטִיפָה מִבַּחוּץ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמְבָרֵךְ עַל כּוֹס מָלֵא נוֹתְנִין לוֹ נַחֲלָה בְּלִי מְצָרִים שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לג): וּמָלֵא בִּרְכַּת ה' יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה. רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא אוֹמֵר: זוֹכֶה וְנוֹחֵל שְׁנֵי עוֹלָמִים, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא. עִטּוּר רַב יְהוּדָה מְעַטְּרֵהוּ בְּתַלְמִידִים. רַב חִסְדָּא מְעַטֵּר לֵהּ בְּנַטְלֵי. אָמַר רַב חָנָן וּבְחַי. אָמַר רַב שֵׁשֶׁת וּבִרְכַּת הָאָרֶץ. עִטּוּף רַב פַּפָּא מְעַטֵּף וְיָתֵיב. רַב אָסִי פָּרִיס סוּדָר עַל רֵישֵׁהּ. נוֹטְלוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו. אָמַר רַבִּי חִינָּנָא: בַּר פַּפָּא מַאי קְרָא (תהילים קלד): שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה'. וְנוֹתְנוֹ לַיָּמִין, אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רֹאשׁוֹנִים שֶׁאֲלוּ שְׁמֹאל מַה הוּא שֶׁתִּסַּיַּע לְיָמִין. אָמַר רַבִּי אָשֵׁי: הוֹאִיל וְרֹאשׁוֹנִים אִבְּעָיָא לְהוּ וְלָא אִיפְּשַׁט לְהוּ אֶנָן נַעֲבֵד לְחֻמְרָא. וּמַגְבִּיהּוֹ מִן הַקַּרְקַע טָפַח. אָמַר רַבִּי אַחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא: מַאי קְרָא (שם קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא. וְנוֹתֵן עֵינָיו בּוֹ כִּי הֵיכִי

[A Tanna] taught [referring to the cup of wine over which Grace is recited]: "Rinsing" refers to the inside [of the cup], "washing" to the outside. Rabbi Yohanan said: Whoever says the blessing over a full cup is given an inheritance without bounds, as it says, "And full with the blessing of the Lord; possess you the sea and the south." (Deuteronomy 33:23) Rabbi Yose the son of Rabbi Hanina says, He is privileged to inherit two worlds, this world and the next. [The requirement of] "crowning:" Rav Yehudah crowned it with disciples [i.e., he had them sit around him]; Rav Hisda surrounded it with cups. Rav Hanan said; And undiluted [i.e., he must pour the wine into the cup undiluted]. Rav Sheshet said: [A person leaves the wine undiluted] up till the "Blessing of the land" [according to the Rif]. [The requirement of] "wrapping:" Rav Papa used to wrap himself in his robe and sit down [to say the Grace over a cup of wine]; Rav Assi spread a kerchief over his head. [The requirement,] "It is taken in both hands:" Rabbi Hinina bar Papa said: What is the Scriptural basis for this? — "Lift up your hands in holiness and bless the Lord." (Psalms 134:2) [The requirement,] "and places it in the right hand:" Rabbi Hiyya bar Abba said in the name of Rabbi Yohanan: The earlier [students] asked: Should the left hand support the right? Rav Ashi said: Since the earlier [students] inquired and the question was not decided, we will [therefore] follow the more stringent view [not to support it with the left hand]. [The requirement,] "He raises it a handbreadth from the ground:" Rabbi Aha the son of Rabbi Hanina said: What Scriptural text have we for this? "I will lift up the cup of salvation and call upon the name of the Lord." (Psalms 116:13) [The reason for the

דְּלָא נִיסַּח דַּעְתֵּהּ מִנֵּהּ וּמְשַׁגְּרוֹ לְאַנְשֵׁי בֵּיתוֹ בְּמַתָּנָה כִּי הֵיכִי דְּתִתְבָּרֵךְ דְּבֵיתְהוּ. עוּלָּא אִיקְלַע לְבֵי רַב נַחְמָן כְּרַךְ רֵיפְתָּא בָּרִיךְ בִּרְכַת מְזוֹנָא יָהֵב לֵהּ כַּסָּא דְּבִרְכְתָא לְרַב נַחְמָן. אָמַר לֵהּ רַב נַחְמָן לִישְׁדַּר מָר כַּסָּא דְּבִרְכְתָא לְיַלְתָּא. אָמַר לֵהּ הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין פְּרִי בִּטְנָהּ שֶׁל אִשָּׁה מִתְבָּרֵךְ אֶלָּא מִפְּרִי בִּטְנוֹ שֶׁל אִישׁ, שֶׁנֶּאֱמַר: (דברים ז) וּבֵרַךְ פְּרִי בִטְנֶךָ. פְּרִי בִטְנָהּ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא פְּרִי בִטְנֶךָ. אַדְּהָכִי שְׁמָעַת יַלְתָּא קָמַת בְּזִיהֲרָא וְעָלְתָא לְבֵי חַמְרָא וְתַבְרָא אַרְבַּע מְאָה דַּנֵּי דְּחַמְרָא. אָמַר לֵהּ רַב נַחְמָן נִשְׁדַּר לָהּ מָר כַּסָּא אַחֲרִינָא שָׁלַח לָהּ כָּל הַאי נַבְגָּא דְּבִרְכְתָא הִיא שָׁלְחָה לֵהּ מִמַּהֲדוּרֵי מִילֵּי וּמִסַּמַּרְטוּטֵי כַּלְמֵי. אָמַר רַבִּי אַסִּי אֵין מְסִיחִין עַל כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא הָאוֹכֵל וּמְהַלֵּךְ מְבָרֵךְ מְעוֹמֵד וְכֵשֶׁהוּא אוֹכֵל מְעוֹמֵד מְבָרֵךְ מְיוֹשֵׁב וְכֵשֶׁהוּא מֵסֵב וְאוֹכֵל יוֹשֵׁב וּמְבָרֵךְ וְהִלְכְתָא בְּכֻלְּהוּ יוֹשֵׁב וּמְבָרֵךְ:

requirement,] "He faces his eyes on it:" So that his attention should not wander from it. [The reason for the requirement,] "He sends it [around to] his household:" So that his wife may be blessed. Ulla was once at the house of Rav Nahman. They had a meal and he said Grace, and he handed the cup of benediction to Rav Nahman. Rav Nahman said to him: "Please send the cup of benediction to Yalta [Rav Nahman's wife]." He said to him: Thus said Rabbi Yohanan: The fruit of a woman's stomach is blessed only from the fruit of a man's stomach, because it says, "He will also bless the fruit of your stomach." (Deuteronomy 7:13) It does not say, "the fruit of her stomach," but "the fruit of your stomach." Meanwhile Yalta heard [Ulla's refusal to send her the cup], and she got up in anger and went to the wine store and broke four hundred jars of wine. Rav Nahman said to him, "Let the Master send her another cup." He sent to her a message, "The whole barrel is like the cup of the wine, over which the benediction was recited [go and drink from there]." She replied, "Gossip comes from peddlers and vermin from rags" [i.e., what can be expected from someone like Ulla?] Rabbi Assi said, One should not speak over the cup of benediction [from when he lifted it, until after he recited the benediction]. It was taught in a *beraita*, One who eats while walking, says the Grace standing; if he eats while standing, he says the Grace sitting; if he eats while reclining, he sits to say the Grace. [However] the law is that in all cases he says Grace sitting.

זוהר חָדָשׁ דַּף רס׳

וְאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר. אָדֹנָי יֱהוִֹה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ וְגוֹמֵר. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח (ישעיה לח) וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ. תָּא חֲזֵי כַּמָּה הוּא חֵילָא תַּקִּיפָא דְּאוֹרָיְתָא וְכַמָּה הוּא עִלָּאָה עַל כֹּלָּא דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדָּל בְּאוֹרָיְתָא לְבַר נָשׁ לְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט אוֹלִיף לֵהּ לָא דָּחִיל מֵעִלָּאֵי וְתַתָּאֵי וְלָא דָּחִיל מֵעַרְעוּרִין בִּישִׁין דְּעָלְמָא בְּגִין דְּאִיהוּ אָחִיד בְּאִילָנָא דְּחַיֵּי וְאָכִיל מִנֵּהּ בְּכָל יוֹמָא. דְּהָא אוֹרָיְתָא אוֹלִיף לֵהּ לְבַר נָשׁ לְמֵיהַךְ בְּאוֹרַח קְשׁוֹט אוֹלִיף לֵהּ עֵיטָא הֵיךְ יִתּוּב קַמֵּי מָארֵהּ (לְבַטָּלָה הַהִיא גְּזֵרָה) וַאֲפִלּוּ יִתְגְּזַר עֲלֵהּ מוֹתָא כֻּלָּא יִתְבַּטַּל וְיִסְתְּלַק מִנֵּהּ וְלָא

תרגום הזוהר

וְאֶתְחַנַּן אֶל יְיָ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר. אֲדֹנָי יֱהוִֹה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסֵי פָּתַח וַיַּסֵּב חִזְקִיָּהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יְיָ. בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חָזָק כֹּחַ הַתּוֹרָה, וְכַמָּה הִיא עֶלְיוֹנָה עַל הַכֹּל. שֶׁכָּל מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה אֵינוֹ יָרֵא מֵעֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְאֵינוֹ יָרֵא מֵהַמַּקְרִים הָרָעִים שֶׁבָּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אָחוּז בְּעֵץ הַחַיִּים, וְאוֹכֵל מִמֶּנּוּ בְּכָל יוֹם. כִּי הַתּוֹרָה מְלַמֶּדֶת אֶת הָאָדָם לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת, מְלַמֶּדֶת לוֹ עֵצָה אֵיךְ לָשׁוּב לִפְנֵי אֲדוֹנוֹ, (לְבַטֵּל אוֹתָהּ גְּזֵרָה) וְאֲפִלּוּ מָוֶת נִגְזָר עָלָיו, הַכֹּל מִתְבַּטֵּל וּמִסְתַּלֵּק מִמֶּנּוּ, וְאֵינוֹ שׁוֹרֶה עָלָיו (עֵצַת בֶּן אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם). וְעַל כֵּן צָרִיךְ לַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה יוֹמָם

שַׁרְיָא עָלוֹי (עיטא דבר נש בהאי עלמא). וְעַל דָּא בָּעֵי לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאוֹרָיְתָא יְמָמָא וְלֵילֵי וְלָא יִתְעֲדֵי מִנֵּהּ הֲדָא הוּא דִּכְתִיב (יהושע א) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאִי אַעְדֵּי מִנֵּהּ אוֹרָיְתָא אוֹ אִתְפְּרַשׁ מִינָהּ כְּאִלּוּ אִתְפָּרַשׁ מִן חַיֵּי. תָּא חֲזֵי עֵיטָא דִּבְרַ נָשׁ כַּד אִיהוּ סָלִיק בְּלֵילְיָא עַל עַרְסֵהּ בָּעֵי לְקַבְּלָא עָלֵהּ עַל מַלְכוּתָא דִּלְעֵלָּא בִּלְבָּא שְׁלִים וּלְאַקְדָּמָא לְמֵימַסָּר גַּבֵּהּ פִּקָּדוֹנָא דְּנַפְשֵׁהּ וְהָא אוּקְמוּהָ. בְּגִין דְּכָל עָלְמָא טַעֲמִין טַעֲמָא דְּמוֹתָא דְּהָא אִילָנָא דְּמוֹתָא שַׁרְיָא בְּעָלְמָא וְכָל רוּחִין דְּבְנֵי נָשָׁא נַפְקִין וְסַלְקִין וְאִתְטַמָּרָן גַּבֵּהּ וּבְגִין דְּאִנּוּן בְּפִקָּדוֹנָא כְּלְהוּ תַּיְיבִין לְאַתְרַיְיהוּ. תָּא חֲזֵי כַּד אִתְעַר רוּחַ צָפוֹן בְּפַלְגוּת לֵילְיָא וְכָרוֹזָא נָפִיק וְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָתֵי לְגִנְתָּא דְּעֵדֶן לְאִשְׁתַּעְשָׁעָא בְּרוּחִיהוֹן דְּצַדִּיקַיָּא כְּדֵין מִתְכַּוְּנֵי (נ"א מִתְעֲרֵי) כָּל בְּנֵי מַטְרוֹנִיתָא וְכָל בְּנֵי הֵיכָלָא לְשַׁבְּחָא לֵהּ לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא וּכְדֵין כָּל אִנּוּן פִּקָּדוֹנִין דְּרוּחִין דְּאִתְמַסָּרָן בִּידֵהּ כְּלְהוּ אָתְיִב לְמָארֵיהוֹן וְרָבָּא דְּבָנֵי עָלְמָא מִתְעָרִין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא. וְהָא פִּקָּדוֹנֵהּ דְּכְלְהוּ אָתְיִב לְגַבַּיְיהוּ אִנּוּן דְּבְנֵי הֵיכָלָא עִלָּאָה קַיְימִי בְּקַיּוּמַיְיהוּ מִתְעָרֵי וּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּתוּשְׁבַּחְתָּא בְּאוֹרָיְתָא וּמִשְׁתַּתְּפֵי בִּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַד דְּנָהִיר יְמָמָא. כַּד אָתֵי צַפְרָא הִיא וְכָל בְּנֵי הֵיכָלָא דְּמַלְכָּא כְּלְהוּ אַתְיָין לְגַבֵּי מַלְכָּא קַדִּישָׁא וְאִנּוּן אִקְרוּן בְּנִין דְּמַלְכָּא וּמַטְרוֹנִיתָא וְהָא אוּקְמוּהָ. כַּד אָתֵי צַפְרָא בָּעֵי לְנַקָּאָה גַּרְמֵהּ בְּכֹלָּא לְמֵיזַן זַיְינֵיהּ לְאִשְׁתַּדְּלָא עִם מַלְכָּא קַדִּישָׁא דְּהָא בְּלֵילְיָא אִשְׁתַּדַּל בְּמַטְרוֹנִיתָא הַשְׁתָּא אָתָא עִם מַטְרוֹנִיתָא לְזַוְּגָא לָהּ עִם מַלְכָּא. אָתֵי לְבֵי כְּנִשְׁתָּא מַדְכֵּי גַּרְמֵהּ בְּקָרְבְּנִין מְשַׁבַּח בְּתוּשְׁבַּחְתַּיְיהוּ דְּדָוִד מַלְכָּא אָחִיד תְּפִלִּין בִּידֵהּ וּבְרֵישֵׁהּ וְצִיצִית בְּגַדְפֵּהּ אוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד וְהָא אוּקְמוּהָ וְצַלִּי צְלוֹתָא קַמֵּי מָארֵהּ:

וְלַיְלָה, וְלֹא יָסוּר מִמֶּנָּה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה, וְאִם מֵסִיר מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה, אוֹ שֶׁפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה, הוּא כְּאִלּוּ פּוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים. בֹּא וּרְאֵה, עֵצָה לָאָדָם. כְּשֶׁהוּא עוֹלֶה עַל מִטָּתוֹ בַּלַּיְלָה, צָרִיךְ לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּלֵב שָׁלֵם, וּלְהַקְדִּים לְמוֹסֵר אָלָיו פִּקָּדוֹן הַנֶּפֶשׁ. וְהֶעֱמִידוּהוּ. מִשּׁוּם שֶׁכָּל אָדָם טוֹעֵם בַּלַּיְלָה טַעַם הַמָּוֶת, כִּי אֵילָן הַמָּוֶת שׁוֹרֶה בָּעוֹלָם, וְכָל רוּחוֹת בְּנֵי הָאָדָם יוֹצְאִים וְעוֹלִים וּמִסְתַּתְּרִים אֶצְלוֹ, וּמִשּׁוּם שֶׁהֵם [נִתְּנִים] בִּפְקָדוֹן, כֻּלָּם חוֹזְרִים [אַחַר כָּךְ] לִמְקוֹמָם. בֹּא וּרְאֵה, כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר רוּחַ צָפוֹן בַּחֲצוֹת לַיְלָה, וְהַכָּרוֹז יוֹצֵא, וְהַקָּבָ"ה בָּא לְגַן עֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בְּרוּחוֹת הַצַּדִּיקִים, אָז מִתְכַּוְּנִים (נ"א מִתְעוֹרְרִים) כָּל בְּנֵי הַמַּלְכָּה וְכָל בְּנֵי הֵיכָל לְשַׁבֵּחַ אֶת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְאָז כָּל אֵלּוּ הַפִּקָּדוֹנוֹת שֶׁל הָרוּחוֹת שֶׁנִּמְסְרוּ בְּיָדָהּ, כֻּלָּם מַחֲזֶרֶת לְבַעֲלֵיהֶם. וְרֹב בְּנֵי הָעוֹלָם נְעוֹרִים מִשְּׁנָתָם בְּשָׁעָה הַהִיא. וְהַפִּקָּדוֹנוֹת שֶׁל כֻּלָּם מָחְזָרִים לָהֶם. אֵלּוּ שֶׁהֵם מִבְּנֵי הֵיכָל הָעֶלְיוֹן, דְּהַיְנוּ עוֹבְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם, וּמִתְעוֹרְרִים וְעוֹסְקִים בְּתִשְׁבְּחוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשְׁתַּתְּפִים עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַד שֶׁמָּאִיר הַיּוֹם. כְּשֶׁבָּא הַבֹּקֶר, הֵיא וְכָל בְּנֵי הַהֵיכָל (שֶׁל הַמֶּלֶךְ), כֻּלָּם בָּאִים אֶל הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, וְהֵם נִקְרָאִים בְּנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַמַּלְכָּה. וּכְבָר הֶעֱמִידוּהוּ. כְּשֶׁבָּא הַבֹּקֶר צָרִיךְ לְנַקּוֹת אֶת עַצְמוֹ בַּכֹּל, וּלְהִזְדַּיֵּן בַּזַּיִן שֶׁלּוֹ, לְהִשְׁתַּדֵּל עִם הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, כִּי בַּלַּיְלָה הִשְׁתַּדֵּל בַּמַּלְכָּה, עַתָּה בָּא עִם הַמַּלְכָּה לְחַבֵּר אוֹתָהּ עִם הַמֶּלֶךְ. בָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת, מְטַהֵר אֶת עַצְמוֹ בָּאֲמִירַת הַקָּרְבָּנוֹת, מְשַׁבֵּחַ בְּתִשְׁבְּחוֹתָיו שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ. אָחוּז תְּפִילִין בְּרֹאשׁוֹ, צִיצִית בְּכַנְפֵי בִּגְדּוֹ, אוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד. וְהֵרֵי הֶעֱמִידוּהוּ. וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה לִפְנֵי אֲדוֹנוֹ:

יוסף לחוק — Yosef le-Hok

מוסר — Ethical Teaching:

ספר חסידים סימן קנה — Sefer Hasidim, Chapter 155

יֵצֶר טוֹב וְיֵצֶר הָרָע טוֹב לַצַּדִּיק שֶׁרוֹאֶה שֶׁהָרָשָׁע מַעֲרִים עָרְמָה לִמְצֹא תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ לְשָׁעָה אֶחָת וְהוּא פְּעָמִים מֵשִׂים נַפְשׁוֹ בְּסַכָּנָה בַּעֲבוּר תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ בְּפַעַם אֶחָת,

[Regarding] the good inclination and the evil inclination. It is beneficial for the righteous person to see how the wicked person acts cunningly to attain the desire of his soul, for a single moment. And at times, he endangers his life, for the sake of his soul's momentary desire. Examples of these are: Robbers, thieves,

כְּגוֹן הַלִּסְטִים וְהַגַּנָּבִים וְהַנּוֹאֲפִים עַל סָפֵק. וַאֲנִי בַּעֲבוּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנּוֹתֵן לְאוֹהֲבָיו תַּאֲוַת נַפְשָׁם לֶעָתִיד לָבֹא לְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים הֲנָאוֹת טוֹבוֹת מְאֹד מִכָּל הֲנָאוֹת נְאוּפִים וְתַעֲנוּגִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁיֵּשׁ לִי לְהֲעָרִים וְאִלּוּ הָיָה יֵצֶר הָאָדָם יֵצֶר טוֹב מִתְגַּבֵּר עָלָיו לַעֲשׂוֹת טוֹבָה כְּמוֹ שֶׁמִּתְגַּבֵּר עָלָיו יֵצֶר הָרָע לְתַאֲוַת בְּשָׂרוֹ לִכְבוֹדוֹ אָז הָיָה מַעֲרִים בְּכָל עֹמֶק לַעֲשׂוֹת חֶפְצֵי שָׁמַיִם. וְכָל יֵצֶר הָאָדָם שֶׁיִּכֹּלֶת בְּיָדוֹ הִיא לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ לַעֲשׂוֹת וּמָצוּי לַעֲשׂוֹת לוֹ בְּלֹא בֹּשֶׁת אֵין צָרִיךְ לְהַעֲרִים כָּל כָּךְ עַל הַדָּבָר. אֲבָל כְּשֶׁאֵין הַיְכֹלֶת בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת מַה שֶּׁלִּבּוֹ חָפֵץ מִפְּנֵי פְּלוֹנִי וּמִפְּנֵי פְּלוֹנִי בִּדְבַר פְּלוֹנִי אָז צָרִיךְ לְהַעֲרִים. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה תַּאֲוַת נַפְשׁוֹ שֶׁלֹּא יַזִּיק לוֹ דָּבָר פְּלוֹנִי הוֹאִיל וְכָל אֵלֶּה דְּבָרִים עִמְקֵי הַחָכְמָה. וּגְדוֹלֵי חֹקְרֵי לֵב הַמְצוּיִין אֵצֶל הַמִּתְאַוִּים וְאֵצֶל קַנָּאִים וְאֵצֶל רוֹדְפִים כָּבוֹד. לְפִיכָךְ הַיָּרֵא אֶת דְּבַר ה' רוֹאֶה הֵיאַךְ מְחַפְּשִׂים וְתָרִים אַחַר תַּאֲוַת נַפְשָׁם וּלְתַאֲוַת רֶגַע סָפֵק מַשְׁלִיכִים נַפְשָׁם מֵרָחוֹק וְכָל שֶׁכֵּן אֲנִי. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (ויקרא כג) וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּהֱרָגִים עַל קִדֻּשַׁת ה' שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים מ"ד) כִּי עָלֶיךָ הֹרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם:

and adulterers. But I, who am acting on behalf of the Holy One, blessed be He, Who grants those who love Him the desire of their souls in the future [world], for all eternity — pleasures that are much better than all of the pleasures of illicit liaisons, and enjoyments — how much more so must I be cunning. For if a person's inclination — the good inclination, were to overpower him to do good, as much as the evil inclination overpowers him for the desires of his flesh and his vanity, then he would use the most profound cunning to perform the will of Heaven. And every human urge — whatever he desires, which a person is able to do and which is easily accessible to him without subsequent disgrace, he does not have to be so cunning about the matter. But if for various reasons, he is not able to do what he desires, then he must think craftily how to carry out what his soul desires, in such a way that interferences will not get in his way or harm him. Since all of these are matters of profound wisdom, and there is a great cunning of the heart, found among the desirous, the zealous and those who pursue honor. Therefore, one who fears God's word, should study the diligent efforts of those who seek and search for the desires of their souls, even for desires that they may not succeed in attaining, or may attain only for a moment, and he should say to himself, how much more so, does this hold true for me. Thus God says, "And I will be sanctified among the Children of Israel" (Leviticus 22:32) who are slain for the sanctification of the Divine Name, as it is said, "But for Your sake we are killed all the day" (Psalms 44:23).

Practical Law:
Rambam, Laws of Prayer, Chapter 13

הלכה
הרמב"ם הלכות תפלה פרק יג

א מָקוֹם שֶׁמַּפְסִיקִין בְּשַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית שָׁם קוֹרִין בְּמִנְחָה וּבְשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וּלְשַׁבָּת הַבָּאָה. כֵּיצַד שַׁבָּת רִאשׁוֹנָה קוֹרִין בְּשַׁחֲרִית בְּסֵדֶר בְּרֵאשִׁית

(1) The place in the Torah reading where they leave off on Sabbath morning, is where they begin the reading at *minhah*, on Monday and Thursday, and on the next Sabbath. How so? On the first Sabbath they read at *Shaharit* the portion of *Bereishit*. At *Minhah* they read

בְּמִנְחָה קוֹרִין אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ עֶשְׂרָה פְּסוּקִים אוֹ יוֹתֵר. וְכֵן בְּשֵׁנִי וּבַחֲמִישִׁי וְכֵן לַשַּׁבָּת הַבָּאָה בְּשַׁחֲרִית מַתְחִילִין מֵאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת נֹחַ וְקוֹרֵא עַד סוֹף הַסֵּדֶר. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ קוֹרִין כָּל הַשָּׁנָה וּמַפְטִירִין בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת בְּנָבִיא מֵעֵין שֶׁקָּרָא בַּתּוֹרָה: ב וּבְרָאשֵׁי חֳדָשִׁים הָרִאשׁוֹן קוֹרֵא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים מְפָרָשַׁת צַו. וְהַשֵּׁנִי חוֹזֵר וְקוֹרֵא פָּסוּק שְׁלִישִׁי שֶׁקָּרָא הָרִאשׁוֹן וּשְׁנֵי פְּסוּקִים שֶׁאַחֲרָיו כְּדֵי שֶׁיִּשְׁיֵר בַּפָּרָשָׁה שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים. וְהַשְּׁלִישִׁי קוֹרֵא שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים שֶׁשִּׁיֵּר הַשֵּׁנִי עִם וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת. וְהָרְבִיעִי קוֹרֵא וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת מוֹצִיאִין שְׁנֵי סְפָרִים בְּשַׁחֲרִית. בְּאֶחָד קוֹרִין בּוֹ בְּסֵדֶר אוֹתָהּ שַׁבָּת, וּבַשֵּׁנִי קוֹרֵא בּוֹ הַמַּשְׁלִים וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם, וְהַמַּפְטִיר קוֹרֵא עִנְיַן רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּמַפְטִירִין וְהָיָה מִדֵּי חָדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ. וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ אָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת מַפְטִירִין חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי. וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּאֶחָד בְּשַׁבָּת מַפְטִירִין בְּשַׁבָּת שֶׁלְּפָנָיו וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ:

from "These are the generations of Noah," ten verses or more. So, too, on Monday and on Thursday. On the following Sabbath, at *shaharit* they begin at "These are the generations of Noah" and read to the end of the portion. They read in this manner throughout the year. And on each Sabbath they read the *haftarah* from the Prophets, about a subject similar to what was read in the Torah. (2) On *Roshei Hodashim* [New Moons], the first person reads three verses from the portion of "Command the children of Israel." (Numbers 28) The second one rereads the third verse read by the first one, and the following two verses, so that three verses will remain in the section. The third one reads the three verses left [over] by the second one, together with "And on the Sabbath day." (ibid., verses 9-10) The fourth one reads "And on your New Moons." (ibid., verses 11-15) If the New Moon falls on the Sabbath, two Torah scrolls are taken out at *Shaharit*. In the first, the portion of the week is read. In the second, the last Reader reads "And on your New Moons." The Reader of the *haftarah* reads the section in the Torah dealing with the New Moon, and the *haftarah* is the passage concluding with "And it will be from one New Moon to another." (Isaiah 66:1-24) If the New Moon of Av falls on the Sabbath, the *haftarah* is the passage that includes "Your New Moons and your appointed seasons My soul hates." (Isaiah 1:1-27) If the New Moon falls on a Sunday, then on the preceding Sabbath, the *haftarah* is "And Yehonatan said to him, 'Tomorrow is the New Moon' " (I Samuel 20:18-42).

VA'ETHANAN FOR MONDAY ואתחנן ליום שני

TORAH תורה

יכוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

כט **וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר: פ** וַיְהִי בְּנָא בְחֵילָתָא לְקֶבֶל בֵּית פְּעוֹר: **ד**

א **וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל שְׁמַע אֶל־הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי**

(29) And we dwelled in the valley opposite Bet Peor. **4** **(1)** And now, O Israel, hearken to the statutes and to the judgments which I teach you to do, in order

RASHI רש"י

(29) And we dwelled in the valley [opposite Bet Peor] — *And you attached*

(כט) **וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא וגו'.** וְנִצְמַדְתֶּם לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים,